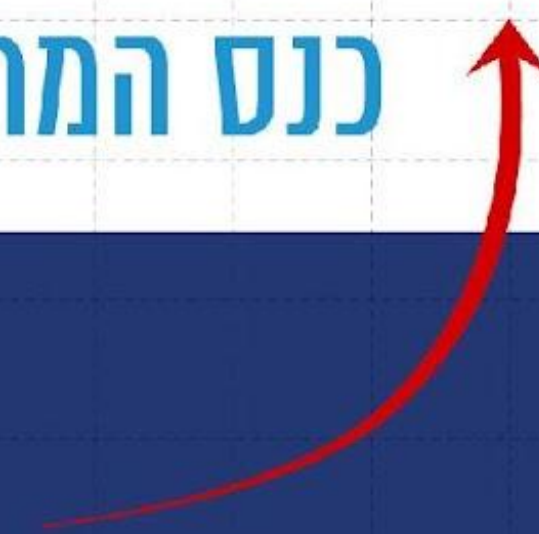

המלצות מדיניות

לקידום חוסן כלכלי של משפחות ויחידים בישראל

סיגל פרידמן-גמליאלי
מנהלת יחידת המחקר בפעמונים

האתגר: קידום חוסן כלכלי של משקי הבית בישראל

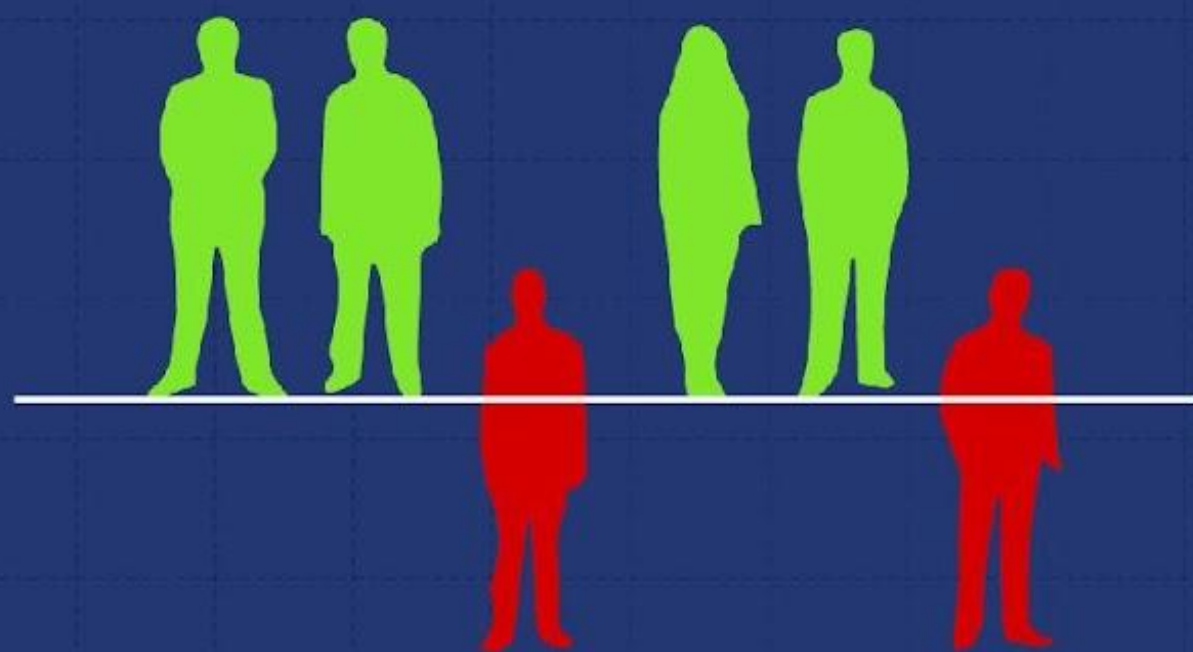
המלצות המדיניות מבוססות על:

1 נתוני סקר פעמונים לחוסן כלכלי 2023

2 ידע מהניסיון המצטבר בפעמונים – נתונים, מסמכים, שיחות עם בעלי תפקידים במטה ובשטח

3 מחקרים מהארץ והעולם

4 דו"חות ומסמכי מדיניות

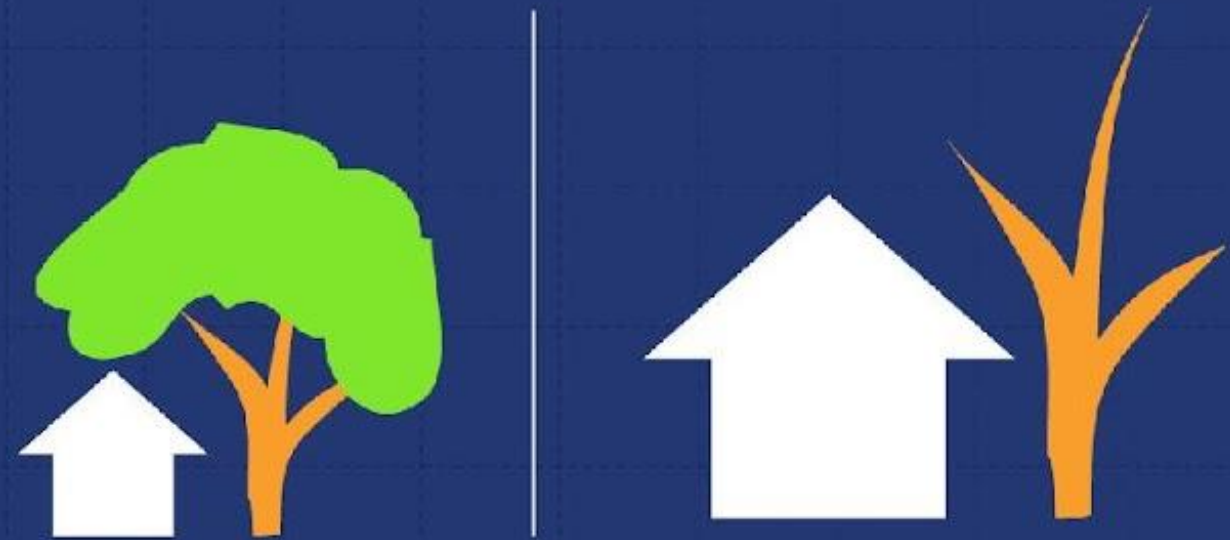

1 מתוך 3 ישראלים יקרוס או יתקשה מאוד להתמודד בעצמו במקרה של זעזוע בהוצאות 51% מהחרדים, 50% מבעלי הכנסה נמוכה, 42% בגילאי 35-54, 39% מהערבים, 29% מהאקדמאים.

נתונים אלה דומים לנתונים מהעולם:

אחד מתוך 3 משקי בית במדינות האיחוד האירופי ובארה"ב אינו יכול להתמודד עם זעזוע בהוצאות (Hasler, Demertzis, et. al, 2021 2018)

ממצאים מחקריים מהעולם ומישראל מצביעים על קשר בין אוריינות פיננסית וחוסן כלכלי

במשבר הקורונה למשקי בית רבים **לא היה**
חיסכון לשעת חירום או שהם מיצו אותו.
לאנשים עם **רמת אוריינות פיננסית** נמוכה
היו, ערב המשבר, פחות חסכונות מאשר
לאחרים (לאחר פיקוח על הכנסה והשכלה)
(לאופר והרן רוזן, 2021)

מדד פעמונים מראה **פער ניכר**
בחוסן הכלכלי של אנשים
עם רמת ידע פיננסי גבוהה (74 נקודות)
לעומת אנשים עם רמת חוסן
נמוכה (60 נקודות).

המלצה 1 – חינוך פיננסי ככלי לקידום חוסן כלכלי

נדרשת ראייה כוללת והבנייה שיטתית של חינוך פיננסי, הן כמיומנויות יסוד והן בצמתי חיים משמעותיים.

מדד הידע של הציבור
הישראלי נמוך בממוצע
(57%) מזה של מדינות
ה-OECD (67%).
(סקר בנק ישראל, 2023)

1 חינוך פיננסי חובה בבתי הספר – בניית תשתית ידע, הרגלים וערכים כתכנית חינוכית סדורה ורב גילית.

2 חינוך פיננסי חובה בצבא, בשירות לאומי ואזרחי, במסגרות על תוכניות כולל הכשרות מקצועיות, ובאקדמיה.

3 חינוך פיננסי ע"י מעסיקים.

4 צ'ק-אפ פיננסי לכל אדם (בדומה לבדיקות רפואיות) על בסיס סבסוד של המדינה (למשל ע"י מתן שובר יעודי) בצמתי חיים משמעותיים.

הצעה לפיילוט - בהתאם לתוצאות הצ'ק-אפ מתן הפנייה לתכנית חינוך פיננסי, ליווי או ייעוץ כלכלי.

הולכות ומתרבות עדויות מחקריות לאפקטיביות של חינוך פיננסי
(Kaizer, 2021, Bruhn et. al, 2022)

המלצה 2 – הגברת מודעות והנגשה של חיסכון קצר טווח

- בסקר פעמונים עלה כי 31% מתקשים לחסוך עקב חוסר ידע איך והיכן לחסוך.
- בתהליכי חינוך פיננסי – יש חשיבות לחיזוק **"שריר החיסכון"**, והבניית חיסכון כחלק מסעיפי ההוצאה.
- בניית תהליך חשיבה משותף להנגשת **כלי לחיסכון קצר טווח**, נושא תמריצים ומבוסס תזכורות (נאדג'), מגובה בפיילוט מחקרי.

המלצה 3 – מענה מוקדם למצבי סיכון ע"י הבנקים

ממצאי הסקר מראים נכונות של 58% מהציבור להתייעץ עם המערכת הבנקאית. אולם 86% מלקוחות הבנקים שהגיעו לקצה מסגרת האשראי לא קיבלו הסבר ברור על מצבם ולא עידוד להתנהל באיזון.

המערכת הבנקאית מהווה צומת קריטית בתהליכי קבלת החלטות של הפרט.

הבנקים נדרשים לגלות אחריות, לסייע במניעת הדרדרות והגדלת החוב.

נדרש הסבר מקיף יותר ללקוחות על משמעות נטילת הלוואה או הגדלת מסגרת האשראי תוך מודעות לחסמים תודעתיים ורגשיים של הלקוחות, והכלת קב' אוכלוסייה מוחלשות.

במצבים של סחרור חובות **יש להפנות ליעוץ וליווי כלכלי** על ידי גורמים מסייעים דוגמת עמותת פעמונים.

המלצה 4 – מענה מותאם לאנשים במשבר כלכלי מתמשך

אנשים במשבר כלכלי מתמשך מתמודדים עם מציאות חיים מורכבת, הנחוות כטראומטית. במצב זה הם זקוקים להבנה ותיקוף של חווית חיים זו.

1. מתן דגש לעבודה של ליווי ותמיכה בהתנהלות כלכלית מותאמת. לאפשר הגדלת טווח האפשרויות להתנהגות כלכלית, ללא שיפוטיות ומתוך חשיבה ארוכת טווח על עתיד המשפחה.

2. הכשרת אנשי המקצוע המטפלים באנשים במשבר כלכלי מתמשך להבנת מצב החיים בו הם נתונים ופיתוח שפה מכילה ואמפטית.

3. בניית ערוצי תקשורת ושיתופי פעולה בין מכלול הגורמים המעורבים בטיפול באנשים הנמצאים במשבר כלכלי מתמשך.